

Asiantuntijalausunto Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Hallituksen esityksestä suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Lausunnon laatija: PsT Julia Korkman, oikeuspsykologian dosentti (HY), tutkija (oikeuspsykologian tutkimusryhmä [LePÅ](#), Åbo Akademi), oikeuspsykologi (Barnahus-hanke / HUS lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikkö) sekä eurooppalaisen oikeuspsykologiajärjestön [EAPL](#) seuraava puheenjohtaja (president-elect).

Keskeiset huomiot

Esitys suullisen todistelun tallentamisesta kärjäoikeudessa on kauan odotettu muutosehdotus, jota kannatan lämpimästi. Ehdotettuun muutokseen liittyy useita tärkeitä oikeuspsykologisia näkökulmia ja esityksessä viitataan kiitettävällä tavalla alan oikeuspsykologiseen tutkimustietoon. Asianosaisten psyykkisen kuormituksen näkökulmasta prosessin rajaaminen on myönteinen asia, ja kuten esityksessä hyvin perustellaan, näytön arvioinnissa hyödytään mm siitä, että todistajankertomuksia otetaan vastaan tuoreempina.

Kärjäoikeudessa tapahtuvan todistajien kuulemisen merkitys nousee muutoksen myötä, ja laajoissa rikosjutuissa näyttöä jouduttaisiin myös pilkkomaan käsiteltäviin osiin. Tältä osin olisi syytä pohtia ohjenuoria todistajien kuulemiseen ja kuulemisten mahdolliseen indeksointiin liittyen, jotta ei indeksoinnilla tai todistelun pätkittämisellä aiheutettaisi kielteisiä vaikutuksia henkilöiden kuulemiseen. Indeksointia voisi yksinkertaisuudessaan ajatella toteutettavan siten, että ensin pyydetäisiin todistajalta mahdollisimman kattavaa kertomusta ja sitten tarkennettaisiin kertomusta pala / aihe kerrallaan. Ensimmäistä vapaata kerrontaa ei kuitenkaan muistitutkimuksen valossa olisi järkevä yrittää etukäteen tai kesken kuulemisen pilkkoa esimerkiksi rikosnimikkeen mukaan osiin. Muisti toimii assosiatiivisesti, ja liian suppeat kysymykset estävät todistajan mieleen palauttamista ja kerrontaa. Kunhan muistin ja kuulemistavan vaikutusten perusasiat tiedostetaan, näkisin kuitenkin, että tätäkin kysymystä voidaan ratkaista oikeuspsykologisesta näkökulmasta tyydyttävästi.

Esitykseen liittyy yksi merkittävä puute; se, ettei esitetä esitutkintakuulustelujen tallentamista. Tältä osin liityn niihin useiden kriitikoiden joukkoon, joiden mielestä reformi jäisi ehdotetussa muodossaan puolitiehen¹. Tässä lausunnossa esitän argumentteja sen puolesta, että kuulusteluja esitutkinnassa tallennettaisiin videolle aina, kun kyseessä on muu kuin vähäinen rikosepäily. Tallenteen tarkoitus ei olisi korvata asianosaisten kuulemistä oikeudessa (videokuulustelu), eli tämä ei tarkoittaisi suullisen todistelun siirtämistä oikeudenkäynnistä esitutkintaan. Todistajia

---

¹ Esim. 4.10.2021 Suomen Prosessioikeusyhdistys ry. järjestämässä seminaarissa aiheesta ”kärjäoikeuskäsittelyjen tallentaminen ja tallenteiden varaan rakentuva muutoksenhaku”, sekä syyttäjävirston että asianajaliiton edustajat totesivat muutoksen jääneen vajaaksi tältä osin.

kuultaisiin kuten ennenkin pääkäsittelyssä, mutta kuulustelun tallentaminen videolle varmistaisi sen, että tarvittaessa voitaisiin tarkistaa mitä asianosainen on esitutkinnassa kertonut ja millä tavalla hänet on kuultu. Tämä palvelisi kaikkien osapuolten oikeusturvaa, ja tämä auttaisi myös kehittämään prosessia suuntaan, joka palvelisi erityisen suojan tarpeessa olevia rikosuhreja. Aiheesta on runsaasti tutkittua tietoa maailmalta ja viimeisten vuosien ajalta myös Suomesta, jota käyn alla läpi. Muiden syiden lisäksi on yksi varsin konkreettinen syy sille, että asia kannattaisi huomioida nyt tehtävän uudistuksen kanssa samanaikaisesti: Tekninen toteutus tulisi suunnitella yhdessä, jotta poliisin ja oikeuslaitoksen tekniset laitteet toimisivat ongelmitta yhdessä. Tällä hetkellä näin ei taida olla.

Kuulustelun ja esitettyjen kysymysten vaikutus kertomukseen

Todistajien muistikuviiin ja kertomuksiin vaikuttaa olennaisesti tapa, jolla heille esitetään kysymyksiä. Lukuisissa tieteellisissä tutkimuksissa on todettu, että huonolaatuinen kuulustelu/kuuleminen heikentää mahdollisuuksia saada luotettavaa tietoa asianosaisilta ja aiheuttaa merkittäviä riskejä kertomusten vääristymiselle. Ympäri maailmaa, mukaan lukien pohjoismaissa, tunnetaan lukuisia oikeustapauksia, joissa rikoksesta epäilty henkilö on poliisin kuulustelussa myöntänyt teon, johon hän ei ole syyllistynyt, painostavan kuulustelutyylin vuoksi. Esimerkiksi Ruotsissa vuonna 2015, kahden pienen vauvan isä myönsi pahoinpidelleensä toista vauvaansa hengenvaarallisesti poliisin painostavan kuulustelutavan vuoksi (poliisi mm toi esille, että lapsi ei pääse äidin luo myöskään, ennen kuin asia on selvinnyt tai isä kertonut ”jotain”). Myöhemmin selvisi, että lapsen vammoja mitä suurimmalla todennäköisyydellä selittivät lääketieteelliset syyt eikä pahoinpitely. Isää tuomittiin käräjäoikeudessa, hovioikeus hylkäsi syytteet. Asiaan vaikutti suuresti se, että isä sai hovioikeusvaiheessa uuden avustajan, joka näytti (videoidut) kuulustelut oikeudessa. Painostus on varsin selvää näissä (ote kuulustelusta katsottavissa:

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/pappa-pressades-att-erkanna-misshandel-av-sina-spadbarn-frias/>).

Suomessa uutisoitiin tänä vuonna niin kutsutusta Ilolan murhatapauksesta², jossa oikeuden langettava tuomio perustui erään todistajan kertomuksiin. Yleisradion yksityiskohtainen selvittely osoitti kuitenkin hyvin, että päätodistajan (joka useissa kuulusteluissa kuultiin rikoksesta epäiltynä) kertomus muuttui täysin poliisikuulustelujen aikana. Oikeudessa kuultiin kuitenkin vaan se versio, jota hän siellä esitti. Olennaista olisi tapauksessa ollut kiinnittää huomio siihen, mikä oli aiheuttanut suuret muutokset hänen kertomuksessaan. Muuten oikeus tekee arvioita vajaan näytön perusteella.

Myös Suomessa esitetään melko usein väitteitä poliisin painostamisesta esitutkinnassa. Väitteiden todistaminen vääriksi tai oikeiksi ei juuri ole mahdollista ilman tallennetta. Tallentaminen olisi näin ollen myös poliisin oikeusturvan kannalta myönteinen kehitysaskel. Tämän on julkisuudessa nostanut esille myös useat poliisit, mm Keskusrikospoliisin rikosylikomisario Thomas Elfgrén sekä komisario Jutta Store, joka poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyössä tutki eroavaisuuksia auki

---

²Katso YLE:n selvitys: <https://yle.fi/uutiset/3-11799360> sekä siihen liittyvät arviot: <https://yle.fi/uutiset/3-11804656>

kirjoitetun kuulustelun ja kuulustelupöytäkirjan välillä. Storen tutkimuksessa kävi ilmi, että kuulustelupöytäkirjat sisällöllisesti eroavat siitä, mitä kuulusteluissa todellisuudessa on sanottu.

Erityisen suojan tarpeessa oleva uhri ja esitutkintakuulustelun videointi

Myös rikosuhri voi joutua maksamaan kovan hinnan siitä, ettei hänen esitutkinnassa antamaa kertomusta tallenneta videolle. Jos hänen kertomuksensa muuttuu ennen oikeuskäsittelyä, saatetaan hänen kertomukselle antaa vähemmän painoarvoa. Säännönmukainen videointi vakavissa henkilöihin kohdistuvissa rikosjutuissa mahdollistaisi myös sen, että joissakin tapauksissa voisi pohtia välimuotoa, esimerkiksi sitä, voitaisiinko ensin katsoa tallennetta ja vasta sitten esittää lisäkysymyksiä. Tämä palvelisi varsinkin erityisen suojan tarpeessa olevia rikosuhreja, kuten esimerkiksi raiskausuhreja, jotka usein kokevat oikeudenkäynnin kuukausien ja joskus vuosien odottelun hyvin raskaaksi – osin sen takia, että he joutuvat pitämään tapahtunutta aktiivisesti mielessä, etteivät vaan unohtaisi yksityiskohtia. Tämä on omiaan haittamaan merkittävästi mahdollisuuksia toipua rikoksen vaikutuksista. Videoidun kuulustelun katsominen oikeudessa ennen tarkentaviin kysymyksiin ja vastakuulusteluun siirtymistä vähentäisi painetta pitää rikoksen jokaista yksityiskohtaa mielessä ja antaisi tuomioistuimelle huomattavan paremmat lähtökohdat näytön arvioinnille. Lisäksi se vähentäisi sitä riskiä, että oikeusprosessista, joka toteutetaan pitkälti uhrien suojelemiseksi, koituu uhrin näkökulmasta enemmän haittaa kuin hyötyä. Ihmiskauppauhrien kohdalla tosiasia on, että he saattavat poistua maasta ennen oikeudenkäyntiä. Myös esimerkiksi iäkkäät tai dementiaa sairastavia todistajia tulisi joka tapauksessa kuulla siten, että tilannetta tallennetaan.

Kuulustelupöytäkirjan epäluotettavuus ja kielteinen vaikutus poliisin tapaan kuulla

Suomessa poliisikuulusteluja esitutkinnassa ei säännönmukaisesti tallenneta, vaan kuulustelevalle poliisille kirjoitetaan tyypillisesti kuulustelusta pöytäkirjan kuulemistilanteen aikana. Poliisilla on toki oikeus tallentaa kuulustelutilanne, mutta velvoitetta siihen ei ole.

Kuulustelun kirjallisen kuvauksen eli kuulustelupöytäkirjan kirjoittamiselle ei ole juurikaan ohjeistusta. Tavallista on, että kuulustelukertomusta kirjoitetaan tiivistelmän muodossa. Tiivistelmästä saattaa saada vaikutelman, että kuultava on kertonut kokemuksistaan varsin oma-aloitteisesti, silloinkin kun poliisi on esittänyt varsin suoria tai johdattelevia kysymyksiä. Uudessa Seelannissa toteutetussa tutkimuksessa osoitettiin, että *raiskausuhri pystyi kertomaan vaan kolmasosan esitutkinnassa kertomistaan asioista oikeudenkäynnin kuulemisessa*³.

Kuulustelutiivistelmiin saattaa päätyä myös poliisin omaa tulkintaa sekä hänen käyttämää kieltä. Vaikka kuultava saa luettavakseen kuulustelupöytäkirjan ja allekirjoittaa sen, on varsin todennäköistä, ettei hän huomaa mahdollisia

---

³ Westera, N., Kebbell, M. & Milne, B. Losing two thirds of the story. A comparison of the video recorded police interview and live evidence of rape complainants. *Criminal Law Review*, 2013: [https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/publications/losing-two-thirds-of-the-story-a-comparison-of-the-videorecorded-police-interview-and-live-evidence-of-rape-complainants\(09c7a3eb-0385-4ac2-8218-bbb404762457\).html](https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/publications/losing-two-thirds-of-the-story-a-comparison-of-the-videorecorded-police-interview-and-live-evidence-of-rape-complainants(09c7a3eb-0385-4ac2-8218-bbb404762457).html)

virhetulkintoja tai jaksia keskittyä tarkkaan läpilukuun pitkän ja usein raskaan kuulustelun jälkeen.

Hollantilaisen tutkimuksen mukaan yhdestä ja samasta kuulustelusta syntyi viisi varsin erilaista versiota, kun viisi eri poliisia pyydettiin kirjoittamaan kuulustelupöytäkirjaa ”tavalliseen tapaan”⁴. Erot olivat niin suuret, että ne vaikuttivat pöytäkirjojen perusteella tehtäviin arvioihin ratkaisevasti. Eräs tuntemani suomalainen erikoissyyttäjä koki vastaavan tilanteen omassa työssään, jossa hän sai tietoonsa, että asianomistajan kuuleminen vakavan rikoksen tutkinnassa oli tallennettu videolle sen lisäksi, että sitä oli tiivistetty kuulustelupöytäkirjamuotoon. Kun hän tarkisti kuulustelupöytäkirjan yksityiskohtia, kävi ilmi, että merkittäviäkin asioita oli kirjattu väärin. Myös tuore kotimainen tutkimus (Jutta Helenius) nostaa esille kuulustelupöytäkirjojen epäluotettavuuden.

Tallennetut esitutkitakertomukset parantaisivat asianosaisten kertomusten lähtökohdat tuomioistuimessa

”Sana vastaan sana”-tilanteissa asianosaisten oikeusturva riippuu pitkälti siitä, kuinka oikein oikeus osaa heidän kertomuksiaan ja muistikuviaan arvioida. Merkittävä osa epävarmuustekijöistä voitaisiin vähentää, mikäli esitutkinnassa toimittavia kuulusteluja tallennettaisiin. Tällöin tuomioistuimella olisi videotallenteiden avulla mahdollisuus tarvittaessa arvioida tallenteiden perusteella, onko todistajan kuuleminen esitutkinnassa tapahtunut luotettavalla tavalla, ja onko kertomus muuttunut suhteessa alkuperäiseen. Kuulustelumenetelmien tarkastelu on keskeistä, jos mieltää arvioida kertomusten, eli näytön, luotettavuutta.

Kansainvälisesti suuntaus kohti videoituja kuulusteluja on selvä, ja esimerkiksi Isossa-Britanniassa epäiltyjen kuulustelujen tallentaminen (aiemmin ääni-, nykyisin videotallenne) on ollut pakollista vuodesta 1984. Lukuisat kansainväliset tutkimukset eri puolilta maailmaa osoittavat riidattomasti, että videointi on hyödyllistä poliisin kuulustelutavan laadun parantamisen ja laadunvalvonnan näkökulmasta: Kuulustelujen videointi parantaa poliisien kuulustelumenetelmiä ja vähentää painostavia käytäntöjä. Ilman tallenteita on lisäksi mahdotonta laajemmin arvioida tapaa, jolla Suomessa poliisi kuulee asianosaisia ja näin ollen kehittää alaa. Kokemukset ja tieteellinen tutkimus lasten haastatteluihin liittyen on osoittanut, että videoitujen haastattelujen perusteella annettu palaute on avain siihen, että haastattelujen laatu paranee. Tällä hetkellä meillä ei ole oikeastaan mitään kattavaa tietoa siitä, kuinka asianosaisia kuullaan suomalaisessa rikostutkinnassa. Sellaista kun ei ole mahdollista saada ilman tallenteita. Samasta syystä systemaattista, näyttöön perustuvaa koulutusta on mahdotonta luoda.

Myös tuoreessa poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyössä⁵ todetaan muun muassa, että videokuulustelut parantavat poliisienkin mielestä kuulustelun oikeusvarmuutta sekä laatua. ”*Kirjallinen kuulustelupöytäkirja ei anna vastausta itse*

---

⁴ De Keijser, J., Maisch, M., Kranendonk, R., De Gruijter, M. (2012). *Written records of police interrogation: differential registration as determinant of statement credibility and interrogation quality*. Psychology, Crime & Law. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2010.526119>

⁵ Karhunen, T. 2020: Valot, kamera, käy! Videokuulustelumenetelmän soveltuvuus suomalaisessa poliisityössä https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/347291/YAMK_Karhunen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

kuulustelun suorittamisen laadusta eikä Suomessa ole olemassa mitään järjestelmällistä tapaa, jolla kuulustelijoiden toimintaa tarkasteltaisiin ja he saisivat palautetta omasta toiminnastaan. Todennäköisesti on paljon sellaisia kuulustelijoita, joiden toimintaa kuulustelutilanteessa ei ole arvioinut kukaan koko poliisiuran aikana. Osittain tästä johtuen Suomessa ei ole olemassa myöskään mitään yhteisesti päätettyä ja kaikille poliisimiehille koulutettua kuulustelumallia. Koulutus on oman aikansa peili, eikä uusia kehittyneitä menetelmiä kouluteta järjestelmällisesti jälkikäteen. Myöskään minkäänlaista kuulusteluosaamisen mittaamista tai laadunvalvontaa ei tehdä. Koulutuksen osalta videokuulustelut mahdollistavat kuulusteluosaamisen ja laadun tosiasiallisen tarkastelun. Ilman nykytilan arviointia on mahdotonta parantaa tulevaa toimintaa” (s. 122). Lapsirikostutkinnassa ollaan saatu aikaiseksi merkittäviä parannuksia kuulustelujen laatuun. Tuoreet tutkimustulokset viittaavat siihen varsin ilahduttavaan löydökseen, että kuulustelut toteutetaan laadullisesti paremmin (vähemmän johdattelua) ja alustavia tuloksia on myös siitä, että poliisin kuulustelemaat lapset kokevat poliisin kohtelevan heitä hyvin ja ylipäättään kokevat kuulustelutilannetta yllättävänkin myönteisenä. Tämä on kansainvälisestä näkökulmasta poikkeuksellista⁶.

Myös tuoreessa Tuomioistuinviraston, HEUNin, Tampereen yliopiston ja Åbo Akademin yhteisessä tutkimushankkeessa⁷, tutkimukseen osallistuneet käräjätuomarit suhtautuivat myönteisesti esitutkintakuulustelun videointiin. Kentällä siis näyttäisi olevan varsin vankka näkemys siitä, että esitutkintakuulusteluja olisi tärkeä videoida. Samaan olen törmännyt poliiseja pitkään kouluttaneena; poliisit, jotka lapsia kuulusteltaessa ovat tottuneet kuulustelemaan videolle, puhuvat kokemuksen mukaan yleensä sen puolesta, että kaikissa vakavissa jutuissa toimittaisiin näin. Sen lisäksi, että kaikkien osapuolten oikeusturva paranee, niin poliisi pystyy paremmin keskittymään vuorovaikutukseen ja tutkinnan kannalta järkevien kysymysten muotoiluun, mikäli kuulustelusta ei tarvitse samalla kirjoittaa kuulustelupöytäkirjaa.

Ehdotus poliisikuulustelujen tallentamisesta ei ole uusi. Suomalainen oikeusneuvos Per Lindholm kirjoitti vuonna 1989 tänäkin päivänä ajankohtaisen ja edelleen lukemisen arvoisen artikkelin *”Bandning av polisförhör”*, jossa hän ansiokkaasti viittaa keskeisiin muistiin ja kertomusten luotettavuuden arviointiin liittyviin seikkoihin, huomauttaa poliisin kirjoittamien kuulustelupöytäkirjojen ongelmallisuudesta ja pahoittelee, että Suomen oikeusjärjestelmä niin huonosti huomio inhimillisen muistin ja tiedonkäsittelyn ominaisuuksia. Linaan Lindholmin yli 30 vuoden takaisia, varsin moderneja ajatuksia (suomennos ja sitä myöten mahdollinen tulkinta omani), joissa hän tiivistää suosituksiaan aiheeseen liittyen:

”On selvää, ettei poliisikuulustelujen tallenteiden tulisi pääsääntönä korvata perinteisiä tiivistelmiä kuulusteluista. Kokonaan auki kirjoitettu kuulustelu (kaikkine kysymyksineen ja vastauksineen, toistumisineen, sivuraiteineen sekä äh ja hum jne.) olisi aivan liian raskas ja epäkäytännöllinen sekä sen litterointi liian kallis, jotta

⁶ Kyseessä Veera Snellmanin ja Emilia Öhmanin viimeistelyvaiheessa olevat pro gradu-tutkielmat sekä Anu Heikkilän pro gradu: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/229550>

⁷ <https://heuni.fi/-/uudessa-tutkimushankkeessa>

toimisi tavallisena työvälineenä. Pääsäännön tulisi näin ollen jatkossakin olla se, että tehdään koostava pöytäkirja (...) kirjallisten muistiinpanojen (...) muodossa, ja että nämä tarvittaessa täydennettäisiin tallenteella ja litteroinnilla joistakin keskeisistä kuulusteluista tai kuulustelun osista. Tämä on edellytys sille, että poliisi, syyttäjä ja tuomioistuimien voivat toimia taloudellisella ja rationaalisella tavalla. Useimmat tapauksethan ovat myös varsin yksinkertaisia. Näissä perinteinen kuulustelupöytäkirja riittää hyvin.”

Lindholm painottaa, että kaikissa tärkeissä (*ej av bagatellartad natur*) rikosjutuissa, tulisi kaikki keskustelut tallentaa, ja tallenteet tulisi säilyttää, kunnes oikeusprosessi on päättynyt. Näin menetellen olisi aina olemassa jotakuinkin luotettavaa aineistoa, josta tarkistaa, mikäli syntyy epävarmuutta todistajankertomuksen suhteen tai siitä, kuinka sitä on kuulustelupöytäkirjaan kirjattu.

Lopuksi

Ehdotettuun muutokseen tulisi lisätä linjaus siitä, että **esitutkintakuulusteluja tulisi videoida selvitetessä epäilyjä vakavista henkilöihin kohdistuneista rikoksista**. Kyseessä olisi videoitu kuulustelu, mikä ei siis korvaisi oikeudenkäynnissä kuulemista. Täten voitaisiin tarpeen vaatiessa tarkistaa mitä esitutkinnassa on kerrottu, ja vastauksena millaisiin kysymyksiin. Lisäksi se antaisi mahdollisuuden luoda rikosprosessista vähemmän traumatisoivan haavoittuvassa asemassa olevien rikosuhrien näkökulmasta. Se mahdollistaisi myös sen selvittämistä, miltä poliisikuulustelut tänä päivänä näyttävät ja miten niitä voitaisiin kehittää eteenpäin.

Kunnioittavasti, Helsingissä 15.10.2021

Julia Korkman

Viitteet:

Dahlbom, Anna: Polisens förhörsmetoder måste ifrågasättas – här är två fall där det ledde till friande dom. Dagens Juridik, 2016:

https://www.dagensjuridik.se/nyheter/polisens-forhorsmetoder-maste-ifragasattas-har-ar-tva-fall-dar-det-ledde-till-friande-dom/?utm_campaign=unspecified&utm_medium=email&utm_source=apsis

De Keijser, J., Maisch, M., Kranendonk, R., De Gruijter, M. (2012). *Written records of police interrogation: differential registration as determinant of statement credibility and interrogation quality*. Psykology, Crime & Law.

<https://doi.org/10.1080/1068316X.2010.526119>

Helenius, Jutta: Kuulustelukertomusten tekstipohjainen analyysi. Väitöskirja (työn alla), Tampereen yliopisto.

Artikkeli I: Kuulustelukertomus selonteon näkökulmasta (2014):

<https://journal.fi/afinla/article/view/48158>

Artikkeli II: Institutionaalinen moniäänisyys kuulustelukertomuksessa (2016):

<https://journal.fi/pk/article/view/60269>

Artikkeli III: Syyllisyyden kirjoittuminen rikoksesta epäillyn

kuulustelukertomukseen (2019): <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/67349>

Artikkeli IV: Kysymysten funktiot kuulustelukertomuksissa (tekeillä).

Kassin, S.M., Russano, M.B., Amrom, A.D., Hellgren, J., Kukucka, J., & Lawson, V.Z. (2019). Does video recording inhibit crime suspects? Evidence from a fully randomized field experiment.

<https://doi.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F10360125X.2019.0000319>

Kassin, S. M., Kukucka, J., Lawson, V. Z., & DeCarlo, J. (2013). Does Video Recording Alter the Behavior of Police During Interrogation? A Mock Crime-and-Investigation Study. *Law and Human Behavior*. <https://psycnet.apa.org/record/2013-25586-001>

Korkman, J. Videoluentosarja: Videoidun kuulemisen ja etäyhteyden kautta tapahtuvan kuulemisen hyödyntäminen oikeusprosessissa, oikeuspsykologinen näkökulma. Oikeuspsykologian tutkimusryhmä, Åbo Akademi.

Korkman, J. (2020) Pitävätkö muistosi paikkansa? *Aikakauskirja Duodecim*, 2020; 136 (24): 2713-7. <https://www.duodecimlehti.fi/duo15974>

Korkman, J & Spring, P. (2018). Kuulustelutallenteet parantavat oikeusturvaa Vieraskynä, Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005607127.html>

Marjosola, H. (2021). Todistajankertomuksen luotettavuus: henkilötodistelun selvittäminen, vastaanottaminen ja arviointi oikeuspsykologisen tutkimuksen valossa. Väitöskirja. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/334339>

Melentjeff, M: Kuulustelupöytäkirja vai litterointi? Poliisikuulustelun dokumentointitavan vaikutus kuulustelusta tehtyyn arvioon. Pro gradu. Turun yliopisto, 2018: <https://www.utupub.fi/handle/10024/146446>

Nash, R.A, Houston, K.A., Ryan, K. & Woodger, N. (2014) Remembering remotely: would video-mediation impair witnesses' memory reports?, *Psychology, Crime & Law*. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2013.857669>

Store, Jutta: Vad sades egentligen? (Mitä oikein sanottiin?). En komparativ innehålls- och textanalys om hur innehållet skiljer sig mellan polisens skriftliga förhørsberättelse och det inspelade samt transkriberade förhöret. Poliisiammattikorkeakoulu, 2019: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262427/Store%20Jutta.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Väisänen, T. & Korkman, J. (2014). Eräitä todistajan kertomuksen arviointiin liittyviä kipukohtia oikeuspsykologisen tiedon valossa. *Defensor Legis*, 5, 721-739.

Westera, N., Kebbell, M. & Milne, B. Losing two thirds of the story. A comparison of the video recorded police interview and live evidence of rape complainants. *Criminal Law Review*, 2013: [https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/publications/losing-two-thirds-of-the-story-a-comparison-of-the-videorecorded-police-interview-and-live-evidence-of-rape-complainants\(09c7a3eb-0385-4ac2-8218-bbb404762457\).html](https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/publications/losing-two-thirds-of-the-story-a-comparison-of-the-videorecorded-police-interview-and-live-evidence-of-rape-complainants(09c7a3eb-0385-4ac2-8218-bbb404762457).html)